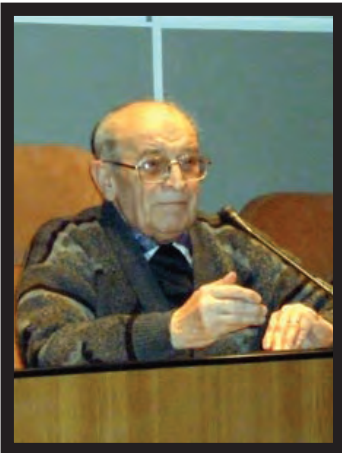

OLIVER OCTAVIAN VELESCU

(17 Februarie 1928, Oravița + 6 August 2016, București)

Dan D. Ionescu

Unul dintre ultimii DMI-iști, Oliver Octavian Velescu, s-a stins din viață în cursul zilei de Sâmbătă, 6 August 2016, în locuința sa din București.

Viitorul istoric prof. dr. Oliver Velescu („Oli” pentru familie și apropiați), s-a născut în familia unui ofițer de carieră, aflat în 1928 în Garnizoana Oravița, ținutul său natal fiind Țara Buzăului. Profesorul Oliver Velescu a fost atras inițial – ținând cont și de îndemnul părintesc de „a deveni un om serios” - de muza Polymnia (a geometriei, a Științei, în general), astfel fiind admis la... Institutul de Chimie Alimentară!

Dar, după un an de „navigare” prin lumea formulelor chimice și a Tabloului elementelor lui Mendeleev, tânărul Oli a renunțat la Chimie și s-a înscris la Facultatea de Istorie a Universității din București. Aici, va avea bucuria audierii cursurilor unor magiștri precum Andrei Oțetea sau Aurelian Sacerdoțeanu. De altfel, cu cel din urmă viitorul medievalist se întâlnește deja la Arhivele Statului - căroră le era Director general – în sediul istoric al fostei Mănăstiri Mihai-Vodă. Aici O. Velescu reușise să fie angajat zilier, urmare a „originii sale nesănătoase (tatăl, fost ofițer în Armata Regală Română, iar mama educată la pension).

Cu experiența deja acumulată, atât arhivistică, cât și teoretică, „Oli” Velescu (absolvent în 1954) a început o fructuoasă colaborare cu o instituție de elită a României: Direcția Generală a Monumentelor Istorice (din cadrul Comitetului de Stat pentru Arhitectură și Construcții), înființată prin HCM 2447/13 Noiembrie 1952¹, în jurul nucleului foștilor membri ai Comisiunii Monumentelor Istorice. Prima lucrare – totodată, prima provocare – a fost realizarea Studiului istorico-arhitectural de fundamentare a restaurării Castelului Huniazilor din Hunedoara, aflat într-un stadiu avansat de degradare. Timp de 20 de ani a întocmit studii științifice pentru fundamentarea restaurării, consolidării și punerii în valoare a numeroase monumente istorice de arhitectură: Biserica reformată din Turda, Casa Teleki din Târgu Mureș, bisericile ortodoxe din Gurasada și din Densuș, Biblioteca Bathyaneum și Catedrala catolică Sf. Mihail din Alba-Iulia, Casa Hirscher din Brașov, Cetatea din Insula Ada-Kaleh, etc. Colaborarea cu arhitecții șefi de proiect, cu inginerii structuriști sau cu arheologii responsabili de șantier a fost esențială pentru definitivarea acestor proiecte: arh. Virgil („Gyl”) Antonescu, arh. Eugen Chefneaux (+1975), arh. Eugenia („Jeni”) Greceanu (+2016), arh. Tudor Otetelișanu, arh. Micaela Adrian, arh. Florica Dimitriu, ing. Carol Orban, ing. Theodor Barbu, ing. Laurențiu Spoială, arhg. Mariana Beldie, arhg. Radu Heitel, arhg. Dinu V. Rosetti ș.a.m.d. Totodată, și-a adus o importantă contribuție (prin studii, articole și comunicări). pentru luminarea unor aspecte necunoscute ale existenței unor edificii din spațiul transilvan, moldav sau muntean (biserica din Boian - stemele Moldovei -, biserica evanghelică fostă romano-catolică din Prejmer, mănăstirea Bezdin, teatrele din Oravița și Arad, etc), ori în privința salvagădării a maximum posibil din Patrimoniul amenințat de investiții majore precum sistemele hidroenergetice Porțile-de-Fier I, II și Valea Oltului².

Concomitent, datoită politiciii coerente de stat în ceea ce privește restaurarea-consolidarea și punerea în valoare a monumentelor istorice (există o cooperare între CSAC și Ministerul Turismului), a scris și publicat numeroase

¹ Dr. arh. Dan D. Ionescu, *Politicile de restaurare și conservare a monumentelor istorice* în concepția Direcției Monumentelor Istorice între 1951-2000, mss., p. 104 (și n. 382-384), teză de doctorat, coordonată de prof. univ.dr. Ioan Oprea, susținută la Universitatea Valahia la 9 II 2012.

² Arh. INP. F. DMI, D-„Dunărea” și D-„Valea Oltului”.

cărți, ghiduri turistice sau broșuri de prezentare (*Castelul de la Hunedoara*³, *Cetăți țărănești din Transilvania*⁴, *Itinerar pe Târnave. Ghid turistic*, etc) sau studii științifice privind anumite evenimente istorice precum răscoala sașilor din anul 1277⁵, evocarea activității unor personalități⁶. Cu prilejul cooperării dintre cele două instituții amintite, a cunoscut-o pe viitoarea sa soție (Mihaela), care lucra în Ministerul Turismului.

Un merit crucial îi revine regretatului prof. O. Velescu, în ceea ce privește salvarea de la topire a Arhivei CMI, în anul 1957, în contextul reorganizării DGMA în Direcția Monumentelor de Arhitectură din Departamentul de Arhitectură și Urbanism (DAU) din cadrul CSAC. Inventarierea, ordonarea și conservarea acestei arhive istorice cor constitui principală sa preocupare timp de mai mulți ani. Cu acest prilej întocmește un inventar general al Arhivei CMI, care stă la temeiul actualului Inventar al Arhivei INP.

În urma reorganizării CSCAS (1971 și 1974), Oli Velescu s-a transferat la Ministerul Turismului, la Centrul de Cercetări pentru Turism (1974-78), iar în contextual accelerării regimului dictatorial bicefal al Ceaușeștilor, s-a transferat la Muzeul de Istorie și Artă a Municipiului București (1978) unde a activat până la pensionare, în 1988.

Aici, sub conducerea inteligentă a regretatului prof. Panait I. Panait, s-a evidențiat prin „reintroducerea instituției în circuitele turistice ale Bucureștilor, a inițiat reluarea publicării periodicului „București. Materiale de istorie și muzeografie”, a organizat apreciate cercuri de istorie cu elevii (interzise în 1987) datorită intensei pledoarii pentru conservarea și promovarea Patrimoniului bucureștean”⁷

Pe de altă parte, interzicerea cercurilor de istorie cu elevii, a fost doar un ”popas” în neobosita luptă cu inamicii Patrimoniului construit: în 1980 Muzeul a ”primit sarcina” inventarierii tuturor imobilelor (terenuri și construcții) care urmau a fi expropriate și demolate spre a lăsa loc utopicului Centru Civic al Capitalei. Și-a îndeplinit cu conștiinciozitate această „sarcină de servicii”, până la pensionare.

Concomitent, pe atunci, regimul comunist reactivase anumite practici din „obsedantul deceniu”, prin intensificarea „supravegherii Securității și despre cele două categorii de personal al Muzeului Bucureștilui („oameni de care Muzeul avea nevoie” și „oameni care aveau nevoie de Muzeu”), dl. Radu Ciuceanu, directorul Institutului de Istorie Recentă, a menționat profesionalismul dlui Oliver Velescu și concurența deloc de neglijat pe care o resimțea din partea acestuia. Cristian Păunescu, consilier al guvernatorului Băncii Naționale a României, și-a amintit documentarea riguroasă a studiilor redactate de dl Velescu, dar și faptul că era „un personaj taciturn”. Intervenind, dl Velescu a explicat că „a fi taciturn” era o modalitate de a scăpa de interogațiile ofițerilor de securitate cu privire la discuțiile avute cu colegii.”⁸

După pensionare, Oli Velescu nu s-a resemnat, ci și-a continuat activitatea, îndeosebi redactând diferite proiecte legislative, care vor contribui la realizarea noilor reglementări privind monumentele istorice de după Decembrie 1989. În 1994 a participat la întemeierea Comisiiei de Istorie a Orașelor din România, sub egida Academiei Române, ca și la desfășurarea activității Școlii Post-Academice de Restaurare din cadrul Institutului de Arhitectură ”Ion Mincu”, unde a predate *Istoria doctrinelor de restaurare a monumentelor istorice din România și Istoria evidenței monumentelor istorice*, împărtășind masteranzilor, cu omenie, din vasta sa experiență.

Până în pragul trecerii sale din această lume, profesorul O. Velescu a scris zeci de articole (în *Historia Urbana*, *Arhitect-design*, *Arhitectura*, *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice* și *Revista Monumentelor Istorice*, etc), precum și mai multe cărți esențiale: *Palatul Kretzulescu-UNESCO*, (împreună cu Leland Conley Barrows și Cezara Mucenic, fotografii Dan Ioan Dinescu) - București, 2002 -, *Ion Kalinderu. Documente și mărturii*, Ed. Oscar Print, Buc., 2014 (unica evocare a fostului președinte al Academiei Române și fost Administrator al Domeniului Coroanei) și ultima sa carte, *Închisoarea Doftana*, 2016, ieșită de sub tipar în preziua decesului său.

Fie ca opera sa să fie pildă generațiilor viitoare!

³ *Castelul de la Hunedoara*, Ed. Meridiane, Seria „Monumentele Patriei noastre”, Buc., 1961; ed. a II-a, 1968.

⁴ *Cetăți țărănești din Transilvania*, Ed. Meridiane, Buc., 1964; acestor două studii li se adaugă, d.ex., studiul (mss.) semnat împreună cu ing. C. Orban, *Proiect nr. 726/1956, Restaurarea Castelului Hunedoara „Capela”, Dosar Castelul Corvineștilor, Hunedoara, Fondul DMI, Arhiva INP.*

⁵ *Der Aufstand der Sachsen aus dem Jahr 1277*, în: *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, vol. I, București, 1959 și urm.

⁶ *Activitatea pictorului bănățean Gheorghe Baba în Oltenia*, (pag.327), în *Banatica*, Nr. 3/1975.

⁷ Nadia Manea, *O viață în apărarea monumentelor – Oliver Velescu la 85 de ani în cadrul „Poveștilor din București”*, în *Historia Urbana*, XXI, 2013, p. 313.

⁸ Nadia Manea, art. Cit., p. 313.